

Weltevreden 4a
3731 AL De Bilt
030-2255050

De staatssecretaris van Onderwijs
De heer Drs. S. Dekker
Postbus 16375
2500 BJ 's-Gravenhage

De Bilt, 29 april 2014

Kenmerk : NVA 14029 / Balans U14-022(770)
Onderwerp : Gesignaleerde knelpunten en suggesties Balans & NVA Passend Onderwijs

---

Geachte heer Dekker,

U riep ons op om elkaar in 'De week van het passend onderwijs' te inspireren met ideeën die het nieuwe onderwijsstelsel tot een succes zullen maken. In deze brief willen wij u graag uiteenzetten wat de oudervereniging Balans in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA) in dit verband heeft ondernomen en welke kennis, ideeën en inspiratie dit opleverde. In het navolgende berichten wij u over de resultaten van een enquête over de Wet op het passend onderwijs onder ouders, en de opbrengst van de bijeenkomst die wij op 27 maart jl. voor ouders en leraren/docenten organiseerden. Aan de enquête, die bureau Centron uitvoerde in opdracht van het NCRV programma 'Altijd Wat' in samenwerking met Balans, deden in totaal ca. 1500 ouders mee, waarvan 679 lid zijn van Balans of de NVA.

In de enquête noemt bijna 50 procent van de Balans of NVA ouders, de Wet passend onderwijs, geen goed idee. Dit vinden wij zorgelijk want in grote lijnen kunnen wij als ouderorganisatie Balans en ook de Nederlandse Vereniging voor Autisme, de invoering van het passend onderwijs, als zodanig, wel steunen. Wij zijn van mening dat het nieuwe stelsel binnen de juiste voorwaarden een positieve ontwikkeling kan betekenen voor alle partijen en dat het goed is wanneer zoveel mogelijk kinderen tegelijk met elkaar naar school gaan. En

juist om die voorwaarden gaat het. Onze leden (totaal 34.000) maken zich grote zorgen over de huidige praktijk.

Globaal komt het er op neer dat er zorgen zijn over de toelating, de sociaal emotionele veiligheid van hun kinderen, het gebrek aan begrip en inzicht voor hun specifieke problemen en over het tekort aan kennis en capaciteit om leerlingen met onzichtbare beperkingen op te vangen en adequaat les te geven. Ook zijn er zorgen rondom de thuiszitters en hebben ouders moeite met de beeldvorming in het onderwijs van hen als ouders.

In de bijlage zetten wij uitvoeriger uiteen wat de specifieke zorgen van ouders zijn, hoe zij denken over oplossingen en wat onze voorstellen zijn om daar snel een start mee te maken.

Wil de uitvoering van de Wet Passend Onderwijs kans van slagen hebben, dan zijn er onzes inziens op korte termijn maatregelen nodig om de betrokken ouders en ook de leraren meer vertrouwen in de stelselwijziging te geven. Als belangenvereniging met kennis en ervaring met beide partijen kunnen en willen wij een essentiële bijdrage leveren aan het verbeteren van de onderlinge communicatie tussen school en ouders en het creëren van wederzijds begrip. Wij denken dat juist de samenwerking, wederzijds respect en het pedagogisch partnerschap tussen ouders en school van groot belang is voor het slagen van passend onderwijs. Wij zijn ervan overtuigd dat wij (eventueel in samenwerking met derden) een aanbod hebben waardoor ouders en leerkrachten/scholen tot een verbeterde samenwerkingsrelatie kunnen komen.

Wij vinden het vooral van belang om vanuit de gesignaleerde knelpunten in samenwerking met u en vertegenwoordigers uit het onderwijs, onze suggesties voor innovatie en verbetering nader te verkennen en te concretiseren in de praktijk.

Wij hopen dan ook dat u onze suggestie om hierover op korte termijn verder in gesprek te gaan, aanneemt en dat we met elkaar aan het werk kunnen.

Wij kijken uit naar uw antwoord.

Hoogachtend,

Drs. Z.D. Woldhuis (Swanet)

Directeur oudervereniging Balans en Nederlandse Vereniging voor Autisme

Bijlage bij brief 29 april 2014 aan staatssecretaris Sander Dekker

De zorgen en suggesties voor oplossingen inzake het welslagen van passend onderwijs, van leden van Balans en de NVA, zetten wij hieronder uiteen aan de hand van vijf thema's. (waar over ouders wordt gesproken gaat het hieronder, tenzij anders aangegeven, over ouders die lid zijn van Balans of de NVA.)

De thema's

- De zorgen van ouders over de voorwaarden bij de uitvoering van passend onderwijs.
- De specifieke problemen van leerlingen met een niet-zichtbare beperking.
- De problemen van de thuiszitters.
- De samenwerking met de ouders.
- De rol van besturen en directies.

Zorgen van ouders over de voorwaarden bij de uitvoering van passend onderwijs

Zoals in de brief al aangegeven komt uit de enquête onder ca 1500 ouders naar voren dat van de 679 ouders van Balans en de NVA bijna 50% van de Balans of NVA ouders, de Wet passend onderwijs, geen goed idee vindt. Zij maken zich vooral zorgen over de sociaal emotionele veiligheid van hun kinderen en het gebrek aan kennis en vaardigheden bij leraren over de aanpak van specifieke problemen op het terrein van leren en gedrag.

Een van de meest opvallende uitkomsten uit de enquête is, dat 76% aangeeft dat de leerkracht/docent niet voldoende is toegerust om een kind met een probleem op het gebied van leren en gedrag, in een reguliere klas, les te geven. Ook de huidige groepsgrote is volgens hen een belemmering om deze leerlingen onderwijs op maat te kunnen bieden. Bovendien vrezen ze dat de extra tijd die hun kind vraagt op verzet zal stuiten bij andere ouders. Uit de enquête blijkt namelijk ook dat hoewel een kleine meerderheid van het totaal aantal ouders (55%) vindt dat een kind met een beperking een toegevoegde waarde heeft in het reguliere onderwijs, 63% toch vreest dat kinderen hierdoor minder aandacht krijgen.

Ouders noemen als oplossing *“meer handen (en hoofden!) in de klas en minder administratiedruk.”* Een ouder verwoordde het kernachtig met: *“Administratiedruk weg, aandacht voor de leerling terug.”* In dat verband werd ook benadrukt dat schoolleiders en teams elkaar maximaal dienen te ondersteunen bij de uitvoering van de Wet op het passend onderwijs. *“Laat het niet over aan de enkele leraar,”* verzuchtte een ouder. Er is al te veel uitval bij deze beroepsgroep.

Ouders pleiten daarom voor extra ondersteuning in de klas dan wel (tijdens een deel van de lesweek) een kleine parallelgroep voor kinderen die specifieke aandacht nodig hebben. Dit zou ook voor de hoogbegaafden wenselijk zijn. Verder vinden zij dat er juist ook voor de cluster 3 en 4 kinderen voldoende mogelijkheden moeten zijn om in kleinere klassen onderwijs te kunnen volgen, ook op Havo/VWO niveau. Voor een beperkte groep leerlingen met autisme zouden ook specifieke autischolen/-klassen/-trajecten mogelijk moeten zijn. Van de Balans & NVA ouders maakt 67% zich zorgen over het ontbreken van instemmingsrecht bij het uitstroomprofiel als er sprake is van een eigen leerlijn van de leerling.

Tenslotte vrezen de ouders dat de zorgplicht van scholen niet volledig tot uitvoering zal komen en scholen zich, zoals nu ook vaak het geval is, zullen beroepen op een capaciteitsprobleem (artikel 40, lid 5 Wet primair onderwijs). Dan staan ouders machteloos.

Veiligheid

Wat betreft het aspect van veiligheid geven ouders aan dat leerlingen met een beperking vaak meer dan gemiddeld behoefte hebben aan positieve bekrachtiging. Ouders bedoelen daarmee een gepaste bejegening, kennis van het specifieke kind, structuur, duidelijkheid, rust, weinig prikkels en de nadruk op wat de leerling wel goed doet. Als praktische oplossing noemen zij *“het instellen van een zogenoemde “VIP ruimte”*. Bijvoorbeeld een eigen klaslokaal waar de leerlingen die daar behoefte aan hebben terecht kunnen voor begeleiding, antwoorden op hun vragen en bespreking van hun problemen. Ook wordt genoemd *“een vaste coach die op gezette tijden met de leerling zijn dag/week doorneemt”*. Dat wordt vooral in de eerste jaren van het voortgezet onderwijs belangrijk gevonden.

“Geef deze leerlingen de ruimte om hun schoolloopbaan op een aangepaste manier in te vullen” is het advies van de ouders. *“Sluit aan bij hun specifieke leerstijl en zie in elk van hen een potentieel waardevol lid van de maatschappij. Zie het vervolgens als een uitdaging om ze daar op voor te bereiden.”* Ook noemen ze het *“ronde tafel gesprek met de kinderen zelf met de vraag wat zij nodig hebben om te kunnen functioneren”*.

Bij passend onderwijs hoort naar mening van de ouders ook passende toetsing. Zij zien dat niet alleen als taak voor de scholen, maar ook voor de overheid. Ze noemen het zeer noodzakelijk dat ook de wijze van examinering bij het centraal examen een aandachtspunt wordt. *“Voorkomen moet worden dat scholen die zich nu al inzetten voor de talenten van kinderen, in de problemen komen met de inspectie”*. Als voor die situatie geen oplossing wordt geboden dan vrezen ze dat scholen wederom zullen besluiten te discrimineren door kinderen, in verband met hun beperking, bij het examen onder hun niveau te plaatsen.

Ouders suggereren: *“Herstel het vertrouwen in docenten door hen ruimte te bieden waar het gaat om de invulling van het onderwijs en de wijze van examinering van de leerling. Docenten hebben de deskundigheid om te bepalen op welke wijze de kennisoverdracht kan plaatsvinden en welke wijze van toetsen de kennis en kunde van de leerling meetbaar maakt.”* Ouders constateren dat gezien de soms complexe problematiek die bij een leerling met een beperking speelt, het soms niet mogelijk is om in alle situaties te werken met de standaard examinering. Evenmin vrezen zij dat het College voor Examens (CvE) in staat is om maatwerk voor te schrijven omdat het de docent is die kennis heeft van de beperking en de mogelijkheden van de leerling. Het is de docent aan wie de pedagogische vrijheid toekomt om te handelen en te beoordelen, in alle openheid. De rol van de Inspectie van Onderwijs en het CvE, kan volgens de ouders niet meer zijn dan die van toezichthouder

Competentie

Om de competentie van leraren te stimuleren suggereren ouders: *“Laat alle PABO-studenten een stageperiode volgen binnen het speciaal onderwijs. Laat leraren/docenten voorlichten door medewerkers van het speciaal onderwijs. Laat leraren een module volgen waarin ervaringsdeskundige ouders samen met leerkrachten uit het speciaal onderwijs ervaringen kunnen uitwisselen en handvatten kunnen geven voor aanpak en begeleiding in de praktijk.”*

Ook het instellen van een registratiesysteem voor de bijscholing van leraren op dit specifieke terrein, wordt wenselijk geacht. Evenals lessen van ervaringsdeskundige ouders in de opleidingen.

Leerlingen met een niet-zichtbare beperking

Ouders van kinderen met een niet-zichtbare beperking geven in de enquête aan dat zij vaker bang zijn dat het storende gedrag van hun kind mogelijk gedragsproblemen bij andere kinderen kan uitlokken. Ook zijn er zorgen dat het gedrag dan niet gezien wordt als een beperking maar als gewoon lastig gedrag. Hier ligt mogelijk een verband met het gegeven dat bijna alle ouders in de enquête zeggen geen bezwaar te hebben tegen een blind of doof kind of een kind met een lichamelijke beperking. Maar 33% wel bezwaar heeft tegen een kind met het syndroom van Down en een kind met een gedragsstoornis.

Ouders noemen het essentieel dat de leerkrachten oog hebben voor de niet-zichtbare beperkingen van deze leerlingen en de vaardigheden bezitten om hiermee om te gaan teneinde de talenten van deze kinderen een kans te geven. Dit zien onze ouders als de belangrijkste voorwaarde voor het welslagen van de invoering van het nieuwe stelsel. Als die voorwaarde niet aanwezig is, dreigt volgens de ouders het gevaar dat hun kinderen vanwege hun gedrag (dat vaak een signaal is van niet welbevinden), hun recht op onderwijs te verliezen en thuis komen te zitten.

Thuiszitters De groep kinderen die een vrijstelling heeft voor de inschrijvingsplicht, omdat zij niet leerbaar zouden zijn, is explosief gegroeid. Hun ouders zijn vaak ten einde raad. Enerzijds omdat hun kind wordt uitgesloten van het schoolleven en anderzijds vanwege de te verwachten leerachterstanden. Veel kinderen zijn geplaatst in onderwijsopvangvoorzieningen zoals de Time-Out, Rebound, Herstart, Op de rails, waar geen sprake is van een volwaardig onderwijsaanbod. Veel kinderen staan op een school ingeschreven maar worden niet toegelaten tot de lessen of worden apart gezet in een lokaal alleen.

Aan de vrijheid van scholen om in overleg met ouders adequaat onderwijs te bieden, staan wetten in de weg, zo ervaren ouders. Bovendien ontvangen zij van het ministerie van OCW, de Inspectie van Onderwijs, de schoolbesturen en de leerplichtambtenaren tegenstrijdige signalen over de (on)mogelijkheden van het onderwijsstelsel. Zij worden niet geïnformeerd over de mogelijkheden van maatwerk. Terwijl daar wel voorbeelden van voorhanden zijn. De ervaring leert dat ook leerlingen met gedragsproblemen, schoolangst of schoolweigering met een aangepast schoolprogramma weer zelfvertrouwen kunnen ontwikkelen.

Ouders geven de suggestie: *“Maak experimenten en best practices inzichtelijk. Scholen zouden zich vrij moeten voelen om met succesvolle experimenten voor maatwerk naar buiten te treden. Nu vrezen scholen het oordeel van de accountant, de inspectie of de leerplichtambtenaar.”* Voor die situaties is volgens ouders een maatregel waarbij “het geld de leerling volgt” een noodzakelijke voorwaarde omdat veel scholen alleen dan bereid blijken om een leerling een tweede kans te bieden.

Als naast de Wet passend onderwijs niet wordt voorzien in een reparatietraject voor de groep die nu geen toegang heeft tot onderwijs, zullen deze kinderen door de onderwijsinstellingen worden afgeschreven. Het dient bovendien duidelijk te worden waar ouders zich kunnen melden als het recht van hun kind op onderwijs met voeten wordt getreden. Kortom: De groei van het aantal thuiszitters vereist dat er een noodplan komt voor kinderen die nu niet naar school kunnen omdat zij aansluiting met schoolonderwijs missen.

Samenwerking met ouders

Samenwerking tussen school en ouders heeft bij Balans en de NVA altijd hoog op de agenda gestaan. Balans heeft hiervoor zelfs een Award in het leven geroepen die dit jaar voor de tiende keer uitgereikt zal worden aan de school die door de ouders wordt voorgedragen vanwege de goede samenwerking rondom een kind dat extra aandacht nodig heeft. Tot onze grote schrik blijkt uit de enquête van CNV onderwijs (4 april jl), dat de helft van de jonge docenten het onderwijs wil verlaten. Als een van de redenen noemen zij de problemen met betrekking tot ‘mondige respectloze ouders’. Dit is voor ons verbijsterend.

Bij het steunpunt passend onderwijs krijgen wij van onze ouders juist signalen dat zij zich vaak geremd voelen om extra aandacht voor hun kind te vragen en met de leerkracht ervaringen te delen hoe hun kind in het dagelijks leven aangepakt en benaderd kan worden. Omdat zij ook zien dat de leerkrachten vaak zwaar belast zijn. Ze voelen zich vaak schuldig als hun kind overlast geeft en tegelijk ook machteloos omdat het welzijn van hun kind op het spel staat. Zij hebben immers de plicht en het recht om voor het welzijn van hun kind op te komen (artikel 2 EP EVRM). Hoewel zij niet bepalen hoe het onderwijs wordt vormgegeven blijven ze verantwoordelijk voor het welzijn en de ontwikkeling van hun kind, ook op school! Vaak voelen ouders zich juist afhankelijkheid van de goede wil van de leraar en de school. Omdat ze hun kind aan de school toevertrouwen verwachten ze dat de leerkracht als professional ziet wat er voor hun kind van belang is. Het vertrouwen moet vervolgens wel door de school en de leerkracht worden vormgegeven en waargemaakt. De conflicten met ouders ontstaan vooral als het belang van hun kind wordt veronachtzaamd en het kind daardoor te lijden heeft.

Ouders van kinderen met een beperking vormen een minderheid binnen scholen en zijn onvoldoende vertegenwoordigd binnen de medezeggenschapsraden, waar vaak andere onderwerpen dan leerlingenzorg meer prioriteit hebben. Onze ouders gaan er vaak al vanuit dat zij zich moeten schikken omdat zij als individu machteloos zijn. Afgezien van het feit dat een gang naar de rechter niet de gewenste weg is, hebben ouders ook geen kennis over de

rechtspositie van hun kind, noch de toegang tot rechtsbescherming van het recht op onderwijs van hun kind. Ouders van kinderen met een beperking zullen net als de ouders van de medezeggenschapsraden moeten worden ondersteund waar het gaat om hun opdracht om te zorgen voor het welzijn van hun kind.

Bestuurders en directies moeten fungeren als rolmodel en inspirator

Tot slot wijzen wij op het rapport 'De kwaliteit van schoolleiders in het onderwijs' van de Inspectie van het onderwijs (maart 2014). Uit dit rapport blijkt dat er ook bij de schoolleiders een belangrijke verbetering mogelijk is op het gebied van het probleemoplossend vermogen in relatie tot de samenwerking met ouders. Volgens de inspectie ervaart men de verantwoordelijkheid voor wat er op school gebeurt als het exclusieve domein van de school. Wij denken dat het van groot belang is hierover met schoolbestuurders en directeuren in discussie te gaan om tot een gemeenschappelijk uitgangsperspectief te komen, dat kan leiden tot een gelijkwaardige relatie en een verbeterde samenwerking tussen school en ouders. Onze leden verwachten dat wanneer hierin werkelijk gerichte investeringen worden gedaan ook de samenwerking tussen ouders, leraren en scholen verbeterd wordt en dit een positief effect heeft op de slagingskans van het passend onderwijs. Directeuren/bestuurders van scholen zijn ons inzien naast een leidinggevende/bestuurder ook vooral een belangrijk rolmodel, coach en inspirator van de leraren op hun school. Het is hun taak ervoor te zorgen dat het onderwijs in samenspel met de ouders zo veel mogelijk passend kan worden geboden aan ieder kind, met een zichtbare of niet-zichtbare beperking.

Om te kunnen beantwoorden aan hun opdracht om zorg te dragen voor het welzijn en de ontwikkeling van hun kind, zijn ouders aangewezen op de steun van scholen. Maar ook scholen kunnen het niet alleen. Om te voorzien in een onderwijsstelsel dat voldoende ruimte biedt voor het onderwijs aan ieder kind, zullen ouders en scholen de overheid moeten aanspreken. Het is aan de overheid om ervoor zorg te dragen dat de onderwijswet- en regelgeving ouders en scholen daarin niet belemmert maar ondersteunt. De schoolbesturen moeten specifiek uitdragen in het beleid en in het handelen dat zorgleerlingen welkom zijn in het reguliere onderwijs en niet als een door te schuiven lastig pakketje worden gezien.

De Bilt, 29 april 2014